

EEN CRUISE NAAR KAAP HOORN JONGGENSDROOM

S 55° 56' en W 67° 19'

‘El fin del mundo’, zegt de kapitein met een trots armgebaar. Ons cruiseschip, de Stella Australis, meert af in de baai van Kaap Hoorn. In een Zodiac gaan we aan land, romantici en uiteindejagers.

Tekst & fotografie: Gerard Jacobs

Zee van Drake Nergens zijn de golven hoger

Markus Gross is op weg naar het einde van de wereld. Hij is er bijna. Nog een paar stappen en dan staat hij aan de rand van de rots en kijkt hij uit over de Zee van Drake.

Iedere zeeman kan het je vertellen: nergens is de zee woester, nergens zijn de golven hoger, nergens waait de wind harder dan hier op Kaap Hoorn. Een albatros zweeft langs het zwerk. De zee is vandaag – heel zeldzaam – kalm, rimpelloos. Even, heel even, wanen wij ons ontdekkingsreizigers: geen telefoonbereik, geen internet.

Markus, pr-medewerker van Volkswagen in Braunschweig, is een onverbetterlijke romanticus. In zijn jongensdroom staat hij hier alleen op het einde van de wereld onder de voortijlende wolken. Maar op deze grijze herfstochtend wordt hij omringd door meer dan honderd toeristen, de meesten gekleed in feloranje reddingsvesten: Chileenen, Argentijnen, Fransen, Spanjaarden en tot zijn ontzetting zelfs Duitsers. Zij delen zijn droom en laten zich fotograferen op het uiterste zuidpuntje van het Amerikaanse continent.

Het kan nog erger: voor de kust van Kaap Hoorn vaart een enorm cruiseschip, op weg van de Caraïben naar Valparaíso aan de westkust van Chili. Er zijn 2500 toeristen aan boord. ‘Een heel dorp,’ moppert Markus. Gelukkig is het schip te groot om het eiland dicht te naderen. De toeristen mogen niet aan wal. Flitslicht flikkert vanaf de dekken door de ochtendnevel. Ik tel zeven, acht dekken. Dit is geen dorp maar een drijvende stad. Na een rondje Kaap Hoorn knort de zeereus verder en ligt alleen ons schip, de Stella Australis, voor anker in de baai.

Kaap Hoorn Twee kaarsen uit Braunschweig

Het is ijskoud. Harde wind raast over kale rots. ‘Pure magie’, verzucht Christine Innemee, één van de vijf Nederlanders aan boord van de Stella. ‘Op school leer je over de ontdekkingsreizigers, over Ferdinand Magellaan en over Willem Schouten uit Hoorn. En nu loop ik hier, in hun voetsporen op Kaap Hoorn!’ Ze is verrukt. Onze boot zit vol romantici, allemaal op weg naar het einde van de wereld. Ramón, een Chileen uit Santiago, heeft tranen in zijn ogen als hij naar het monument voor de verdronken zeelui staart.

‘Cabo de Hornos. Mijn leven lang heb ik gedroomd ooit Kaap Hoorn te bezoeken. Het was altijd onbereikbaar, ook voor ons Chileenen. *El fin del mundo.*’ Sinds kort vaart de Stella Australis van Punta Arenas door de Straat van Magellaan en het Beaglekanaal naar Kaap Hoorn, en mogen de passagiers, niet meer dan tweehonderd, aan land. En nu laat Ramón zich fotograferen op Kaap Hoorn, met zee-manspet. Weer een droom vervuld. Markus heeft twee kaarsen meegenomen uit Braunschweig. In het houten kapelletje naast de vuurtoren steekt hij ze aan: één voor zijn overleden vrienden, één voor de levenden.

Stella Australis Bingo in de Darwin-lounge

‘Dit is geen cruise’, waarschuwde Sheiza Castro, een van de Chileense bemanningsleden, al toen wij van Punta Arenas vertrokken. ‘Dit is een expeditie.’ Op het dek staan geen luie ligstoelen, geen parasols. ‘Het kan verschrikkelijk stormen in de fjorden van Patagonië. Rukwinden van meer dan 200 km,’ voorspelde ze. ‘Orkaankracht’. En Sheiza waarschuwde ons nog maar eens: ‘Het is altijd onzeker of we kunnen landen op Kaap Hoorn. Vaak is de zee gewoon te wild, te woest.’ Aan boord van de Stella wordt niet geluierd. We hebben een druk programma. Een paar keer per dag wordt er een lezing gehouden. Over ontdekkingsreizigers: Magellaan, Shackleton, FitzRoy en Darwin. En natuurlijke over die koene Hollanders, Schouten en Le Maire. We krijgen powerpointpresentaties over gletsjers, de oorspronkelijke bevolking (die helaas geheel van de aardbodem is verdwenen), flora en fauna van Patagonië en Vuurland. Eén avond is er bingo in de Darwin-lounge op het bovendeck. ‘Chilenen zijn verslaafd aan bingo’, bekent Sheiza. ‘Ze spelen het overal, altijd. Zelfs in de bus.’ Maar vanavond is de animo voor de genummerde balletjes gering. Morgen vroeg weer op, vóór zonsopgang.

Straat van Magellaan Geen kaarten, geen kompas

Toch is de Stella een luxe boot. Dit is haar eerste seizoen. We hebben een ruime, riante hut met een enorm panoramaraam. ‘s Nachts blijven de gordijnen open. De maan weerkaatst op het water en schijnt naar binnen. De zee is kalm. Pleisters, tabletten en zetpillen tegen zeeziekte hoeven we niet te

'Iedereen hier was spiernaakt. Ze smeerden hun lijf in met vet van robben en zeeleeuwen. Een betere bescherming tegen de regen en de kou was er niet.'

gebruiken. Maar als we op een avond op het bovendeck wachten op de zonsondergang, steekt plots de wind op. Hij raast langs de besneeuwde bergen naar beneden. Fotostatieven worden omver geblazen. We moeten ons vasthouden aan de railing. 'Dit is maar een briesje', constateert expeditieleider Francisco Cárdenas Marusic laconiek. Hij is geboren en getogen op Vuurland. 'Het is een zwaar leven hier', vertelt hij. 'Vooral in de winter. De dichtstbijzijnde grote stad is Santiago, zo'n drieduizend kilometer naar het noorden. Hier leer je op jezelf te vertrouwen.' Francisco zou niet anders willen. 'Stel je voor', zegt hij als de wind is gaan liggen. 'Die ontdekkingsreizigers in hun houten zeilschepen. Ze hadden geen kaarten, geen kompas, geen sonar. Ze moesten vertrouwen op hun intuïtie. Ze konden niet manoeuvreren in deze nauwe zeestraten. Overal liggen rotsen, verscholen onder water. En toch, uiteindelijk, vonden ze een doorgang naar de Stille Oceaan.' Hij heeft grote bewondering, vooral voor de Hollanders, Willem Schouten en Jacob LeMaire, die op de Eendracht uit Hoorn vertrokken om een nieuwe lucratieve route naar de Indische Archipel te zoeken. Vrijbuiters, die het handelsmonopolie van de VOC wilden doorbreken.

Wulaia Baai 'FitzRoy was woedend!'

We meren af in Wulaia Baai en gaan in de Zodiacs aan land. Pas sinds kort heeft Cruceros Australis, de eigenaar van de Stella, van de Chileense overheid een concessie gekregen om toeristen in hier aan land te zetten.

'Charles Darwin ontscheepte hier', weet Francisco. Op de oever staat een monument voor Robert FitzRoy, een van de meest opmerkelijke én onderschatte Engelse ontdekkingsreizigers. FitzRoy was kapitein van de brik de Beagle en hij bracht in het begin van de 19de eeuw de kust van Vuurland en Patagonië in kaart. Jarenlang verkende hij de fjorden. Op een dag stalen de indianen die hier toen nog woonden, zijn roeiboot. 'Ze pikten werkelijk alles', vertelt Francisco lachend. 'FitzRoy was woedend! Hij gijzelde vier jonge Indianen, maar kreeg zijn roeiboot niet terug. Hij was een stijfkop en nam de Indianen mee naar Engeland. Ze waren naakt. Iedereen hier was spiernaakt. Ze smeerden hun lijf in met vet van zeeleeuwen en robben. Een betere bescherming tegen de regen en de kou was er niet. FitzRoy bracht ze beschaving bij. Hij kleedde ze aan boord van de Beagle als echte Victorianen, met hoed en handschoenen. Hij leerde ze tafelmanieren, en lezen en schrijven. Hij las ze voor uit de bijbel. Hij introduceerde ze zelfs aan het Engelse hof. De nobele wilden.' En toen? 'Na verloop van tijd besloot FitzRoy om de jonge indianen terug naar huis te brengen, hopen dat ze daar de Engelse

beschaving en het christendom zouden verspreiden. Maar FitzRoy zag op tegen de lange reis en hij zocht een metgezel. Na lang zoeken en aarzelen nam hij de jonge Charles Darwin mee aan boord. Vijf jaar lang bleef Darwin op de Beagle en hier in Patagonië ontwikkelde hij de eerste ideeën voor zijn evolutietheorie. Hier in Wulaia Baai werden de Indianen door FitzRoy aan land gezet, samen met een Britse missionaris, een porseleinen theeservies en veel, heel veel bijbels. De matrozen legden hier op de oever een moestuin aan. Het werd een drama. De indianen verjoegen de missionaris en vernielden de moestuin. Darwin vond het barbaars. Hij had diepe minachting voor de indianen. De *missing link* noemde hij ze neerbuigend. Dertig jaar later zou Darwin zijn evolutietheorie publiceren. De diepgelovige FitzRoy was geschokt. Hij voelde zich verantwoordelijk: hij had tenslotte Darwin aan boord van de Beagle uitgenodigd. Kort daarna pleegde hij zelfmoord.' En de indianen? Francisco: 'Duizenden jaren hadden ze hier overleefd, in dit barre klimaat. Ze hadden zich perfect aangepast. Maar tegen de westerse beschaving waren ze niet opgewassen. Op het einde van de 19de eeuw kwamen er missionarissen en ook kolonisten. De indianen stierven aan ziektes, mazelen, pokken. En de rest werd afgeschoten. Er is niemand meer over.' Op de oever van de Baai heeft Cruceros Australis nu een klein museum ingericht, ter nagedachtenis aan de Indianen, Darwin en Robert FitzRoy.

Beaglekanaal Bitterballen & Champagne

We draaien een doodlopend fjord binnen en gaan voor anker bij de Pia-gletsjer. Een zeeleeuw ligt te zonnebaden op een rots als Francisco mij in een Zodiac aan land zet. Brokken ijs breken met groot geraas van de gletsjer af en tuimelen in het water. 'Honderd jaar geleden was de hele baai bedekt met ijs', vertelt Francisco. 'De gletsjer smelt. Wij zitten tussen twee ijsperiodes in.' Met een enorme knal breekt er weer een stuk ijs af. Het heeft, volgens Francisco, weinig te maken met de opwarming van de aarde. 'Tienduizend jaar geleden was hier alles bedekt met ijs. De weg naar Santiago', zegt hij met een grijns, 'is nog steeds versperd door een enorm ijsveld. Je kunt niet over land naar Santiago. Dit is echt *el fin del mundo*.' 's Middags, terug op de Stella, varen we door het Beaglekanaal. Op de oever liggen zij aan zij gletsjers, sommige wel 50 kilometer lang. Over de bergruggen glijden ze het kanaal in. De kapitein laat bitterballen serveren als we de Holland-gletsjer passeren. Champagne bij de Franse gletsjer en knakworstjes bij de Duitse. Sommige fjorden hebben nog geen naam. 'Dit is een van de laatste witte vlekken op de wereldkaart, hier woont niemand', vertelt Francisco als we met een glas champagne en een bitterbal over de railing hangen. •

Pinguins op Tucker Eiland

Wulaia Baai

De Stella Australis voor de Pia-gletsjer